

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Po občnih zborih

Večina skupin že dela v novi poslovni dobi. Vsi občni zbori skupin Jugoslovanske strokovne zveze so bili resen pogled v notranje delovanje, ki sega od sestankov, intervencij, dopisov vse do shodov in taborov. Mnogo skritega in nenapisanega pa so vršili posamezni člani med letom, bodisi da so trdno stali za našim gibanjem, bodisi da so celo doprinašali žrtve, gmotne ali moralne. Eno leto delovanja je spet za nami. Sedaj vidimo odbore, ki so s svežo kopeljo občnih zborov začeli novo poslovno dobo. In tej dobi velja nekaj misli.

Vsa življenjska uravnanost in vse težnje gredo vedno naprej. Sleherni vidi v bodočnosti tisto, kar ga navdaja s skrbjo, pa tudi nekaj, kar ga veseli. Preteklost je pri tem samo učiteljica, ki marsikaj razjasnjuje, pa tudi uči. Podobno temu se lotimo nove dobe pri vsaki skupini s posebnim ozirom na krajevne zahteve. Da, potrebno je začeti delo za čas, ki je pred nami. Naprej moramo gledati! To pravilo naj bi veljalo pri našem strokovnem gibanju ob vsaki priliki, od katere tudi seje in najmanjši razgovori niso izvzeti. Hočemo namreč reči, da se pri vsakem sestajanju in razpravljanju ne pozabi na naloge, ki jih imamo v bodočnosti kljub temu, da moramo reševati tudi še dnevna vprašanja, ki jih je na pretek. Tako se ob tem dejstvu že vsi najdemo na eni delovni črti. Po vseh skupinah delamo z zavestjo, da ustvarjamo nekaj, kar more koristiti naši celotnosti. Z drugimi besedami: Za delovnega človeka gre povsod! Za vrnitev njegovih pravic, za uveljavljanje njegovega oskrunjenega dostojanstva! In kako veličastno gibanje je to, če pomislimo, da preprosti slovenski delavec vrši v svoji krščanski strokovni organizaciji delo za ugodno rešitev vprašanja, ki je že tolikokrat zamajalo zemeljsko oblo...

Pri tem delu lahko koristi stvari idealno, iskreno sodelovanje inteligence. Čisto stremeljenje, ki je že marsikoga priključilo celotnemu gibanju, mora v tem letu postati še bolj vidno! Še bolj dejavno! Kakor je sicer lepo, če čuješ besedo »simpatizer«, je vendar treba povedati, da je še lepše, če veš, da je ta ali oni naš sodelavec, kajti le v tem je šele prava skrivnost simpatiziranja pa tudi aktivnosti naše inteligence. Razumljivo, da nam je pri tem dobrodošel vsakdo, ki prihaja in stopi med nas s čistimi mislimi! Da bi bilo teh čim več, bi človek moral pričakovati ob dejstvu, da so vprašanja rešitve širokih slojev najvažnejša; pri tem pa gre tudi za

Delavska mati in otrok

Vsakoletne proslave materinskih dni izzvene v akademijah, lepih besedah po časopisju in revijah. Premožni meščanski otroci prinašajo materam cvetja, meščanke so šle poslušat lepe besede o materah v gledališče, le delavska in kmečka mati je zjutraj trudna vstala, napela od dela utrujene mišice v rokah in nogah, sprejela mirna ali pa nejevoljna svoje vsakdanje delo.

Ob petih je pričela mati-perica s pranjem perila pri gospodi. Namaka in mili, drgne in drgne ob perilnik, da rok ne čuti. Od milnice, vroče in mrzle vode so roke tako izjedene, v prstih žge, v križu boli, že opoldne je vsa okorna. Pa ne tare je samo delo in skrb za otroka, ki sta ostala doma. Pere, mili, izplakuje ves dan, zvečer pa hiti vsa zbita domov pripravljat večerjo za moža, za otroka. Oba sta umazana, lačna. Zdaj ne ve, ali naj kuha ali pere in umiva otroka ali pripravlja hrano za drugi dan, ko bo zopet šla drugam za perico. Sama je pa že tako trudna, da bi se kar zgrudila v posteljo in se spočila, naspala...

Vimičarka vstaja zgodaj, poleti že ob štirih, pospravi za silo, pripravlja hrano za družino, kajti ves dan bo morala z možem in odraslimi otroki delati v vinogradu ali na polju. Vse samo za gospodarja, za borih 5 do 5 din, največkrat ob svoji hrani. Od 7 zjutraj do 7 zvečer na polju, potem pa še opravlja živino, pomolze gospodarjeve krave, šele ob devetih je doma. Doma jo čakajo večkrat majhni otroci, trije, štirje in večkrat še več; pijejo in jokajo, eden je lačen, drugega boli noga, o negi in snagi sploh ni govora. Po trdem delu se stisnejo v siromašno, dostikrat edino posteljo, da še ponoči mati ne more zaspati. Eden leži na peči, drugi v zaboju raztrganih cunj. V blatu in lačni rastejo; pogledite si jih samo večinoma blede, utrdih velikih oči, oblečenih v cunje...

Tovarniška delavka ima sicer malo več sredstev za življenje, toda vse premalo za pošteno življenje. Otroci se potepajo po cestah, v predmestjih ali pri starčkih, ki so sami bolehi in betežni. Večinoma nimajo več smisla za otroško razgibanost. Če mislimo še na nezakonske matere, otroke dekel po vaseh in mestih, smo zbrali najbednejše delavske matere in otroke.

Ze nosečnost je najtežja doba delavske matere. Kolikor mater je tuberkuloznih, koliko mladih deklet revmatičnih; prah v tovarnah, dolgo stanje, vse to že ne prizanaša novemu življenju, ki šele prihaja. Pride porod. Doma je majhno, mnogokrat kletno stanovanje,

moralno dolžnost, ki marsikoga veže na sodelovanje morda že zaradi tega, ker je nekoč prav sam rastel v taki ali slični revščini.

Pa tudi mlajše je treba pritegniti k temu življenjskemu delu. Vemo sicer, da se vrivajo v dijaštvo vse mogoče struje, za katere se pokažejo včasih kot mladostniki hudo vneti, pa čeprav včasih ne predstavljajo nič drugega, kot debatiranje in manifestiranje. Toda vse to nima pravih temeljev; in če prej ne, se pa takrat, ko mu je odprt svet za službo, ki je ne dobi — znajde kaj

morda že nekaj otrok; žena se obrne na porodnišnico. Če je bilo pri nas že dovolj besed o bolnicah, pa gotovo vse premalo o porodnišnicah. Delavska mati — mati majhnega kmeta (med njima danes ni razlike) pride v porodnišnico. Nekateri še tam čakajo dneve, tudi še kak teden, vse nestrpne v mislih na dom, ali bo dobila spet službo v tovarni, delo pri gospodinji; v porodnišnicah jih pa še silijo k delu. Gotovo je gibanje zlasti v zadnjem času priložljivo, toda obiskala sem žene, ki so plačale redni prispevek za bolnico, pa so delale od jutra do večera. Skoraj niso imele časa za razgovor. Po porodu je pa postrežba tudi silno površna. V tretjem razredu ne dobiš niti poštene žlice; če zvoniš, se hudujejo. Kaj drugega v drugem razredu, kjer se ti vse smehlja. Vsaj tu v porodnišnici, kjer je trpljenje vseh žena enako, tu naj bi uživala mir, lepo postrežbo, pa naj bo delavka ali učiteljica, uradnica ali žena bogataša, zakonska ali nezakonska mati. Slednja je mogoče še bolj potrebna ljubezni, ker velikokrat ostane sama z otrokom.

Materinske proslave naj bi se na ta način uveljavile v svetu. Vse drugo so samo prazne besede.

Kot sem že rekla, dokler niso otroci sposobni za šolo, so na cesti. Koliko mater prejoka, ko zvečer sliši, kako

26 milijonov!

Delodajalci so danes Okrožnemu uradu dolžni 26.998.785,83 din obveznih zavarovalnih prispevkov — od tega najmanj polovico že davno izterjanega delavskega denarja. Na ta način si protipostavno pridržujejo delavski denar in sebi ustvarjajo lepa brezobrestna posojila — Okrožni urad pa skopari z zdravili in zdravniško pomočjo na škodo delavstva.

Vodstvo OUZD bi moralo z najstrožjimi ukrepi odpraviti tako početje. Dvomimo, da bi bilo sedanje imenovano vodstvo tega sposobno. Vedno bolj se kaže, kako prav ima zavedno delavstvo, ko zahteva svobodne volitve v vse delavske ustanove, med temi seveda tudi v OUZD, kamor delavstvo plačuje visoke milijone.

kmalu na pravem delovnem področju, kjer se včasih nekateri tako uveljavijo, da v jezi nad izpubljenim časom kar ne vedo, kje bi bolj učinkovito zagrabili svet za ušesa...

S temi in podobnimi načrti in mislimi gremo v novo poslovno dobo. **Brez strahu! Le kar naprej!**

Silne v poletu pa naj nas za en dan združi v ponosu na naše delo, v ognju navdušenja za našo Krekovo organizacijo ter v neomejenem tovarištvu — naš zvezni občni zbor!

Jj.

otrok kolne, kako ga cesta sprejema. Delavski otrok ne živi nikdar svojih otroških dni veselo in brezskrbno. Doma ne sme razgrajati zaradi hišnega gospodarja, na dvorišče tudi ne sme, zato poskuša na cesto. V park ga nihče ne vodi; je umazan in tja je navadno tudi predaleč. Ni prostora v predmestjih, kjer bi se otroci mirno igrali, gradili svoje peščene kolače, metali kroglice. Moderna mesta v tujih državah so otroku kaj nudila. Pri nas ne najdete ulic za otroke, parkov je malo, še ti so za odrasle. Matere so v večnem strahu, da otroka povozi avto ali kolesar, ker se le ob cesti lahko igra. Vidi se, da je vse javno življenje rastlo brez ženske, brez matere. Mati naj samo rodi otroka, vse drugo, zlasti politika, je ne briga. Kako pogrešno je to mnenje, se vidi iz gornjega. Pa naj postavljajo novo tržnico ali sklepajo na občinah vse mogoče odredbe (ki jih je dobrih zelo malo) — o otroških domovih in igriščih mater ni treba vprašati, zlasti pa še delavska mati nima besede. Meščanke in premožnejše vodijo otroke v parke, kjer so pa tudi le skromna igrišča za otroke. Kako bi rabili predvsem delavski otroci velike ograjene travnike, na njih peska in trave. Koliko laže bi vsaj v toplem času odšla delavska mati v tovarno na delo. Če se država in sploh družba res kaj briga za otroke, za zdravo mladino, naj pomaga materam, zlasti delavskim materam, ki morajo na delo.

1. V stanovanjskem zakonu ni zavarovana družina. Otrok se hišni gospodarji bolj boje kot vseh živali, pa naj bo mačk ali psov. Vse večje stanovanjske hiše morajo imeti posebna igrišča za otroke.

2. Dokler družinski oče ne zasluži dovolj za primerno vzdrževanje družine in mora mati na delo, naj se osnujejo dnevna zavetišča za otroke.

3. Občine naj uredijo več otroških parkov.

4. Posebna protituberkulozna komisija naj pregleda delavska stanovanja. To bo najbolj uspešna akcija proti jetiki. Kletna, mokra, temna stanovanja plačuje delavec po 100, 200 din, kjer si pa naleze samo boleznih vseh vrst. Uničujte jetiko na pravem mestu!

Mladina, ki dorašča v predmestjih, je jetična in večinoma po krivdi družbe moralno propada. Otroci so prepuščeni cesti in tujcem, kvantom in nesnagi, ki jo cesta prinaša. V prvih letih otrok tako potrebuje vodilne roke, ne trde, ampak dobre mehke roke, ki ga bo vztrajno vodila v življenje. Palice se boji, uporen in trmoglav postane ob njej; če mu pa nudiš prijazno besedo, če ga vprašaš po razbiti igrači, ki jo nosi v roki, te bo prijazno pogledal, a molčal, kakor da ne verjame. Otrok potrebuje malo pridig in groženj. Samo zanimaj se malo za njegov svet sredi kupa peska in polomljenih igrač. Delavska mati ga danes težko vzgaja. Prvo vzgojo mu je dala cesta, težko jo odpravlja, pa tudi nima časa, je preutrujena. Kdo jo more obsojati, če je pa danes toliko inteligentnih ljudi, ki še niso prebrali knjige o otroški duši, o dojenčkovi negi.

Kdo se danes vprašuje, kaj bo iz teh delavskih otrok? Samo delavec sam in mati, ki še ni popolnoma otopela, gleda in vprašuje, kakšen bo sin, hči?

To je važno vprašanje. In na njegovo rešitev začnimo misliti in zanjo delati!

P. R.

Tekstilno delavstvo

V Sloveniji je najbolj razširjena tekstilna industrija. Popolnoma naravno je, da je v njej zaposlenega največ delavstva. Statistični podatki OUZD v Ljubljani izkazujejo 1. januarja l. 1938. 15.755 zaposlenega delavstva v tekstilni industriji. Tekstilna industrija, z izjemo nekaj podjetij, se je po naših krajih pričela razvijati po svetovni vojni. Ker so pri tej industriji zainteresirani po večini tujci, se je s prihodom tujega kapitala tekstilno delavstvo po veliki večini porajalo iz kmečkoga stanu. Naravno, da to delavstvo ni imelo prave stanovske zavesti. Zato tudi ni moglo dati tujemu kapitalu pravega odpora za uveljavljanje svojih pravic.

Podjetja so nezavednost delavstva znala temeljito izrabiti. Plače so se delavstvu stalno zniževale. Delavska zaščitna zakonodaja se sploh ni izvajala. Delavstvo ni bilo izkoriščano samo materialno glede svojih plač itd., temveč so razni tuji mojstri, varovanci podjetij tudi moralno izkoriščali zaposlene delavke. Če so se delavci v posameznih podjetjih pritožili zoper to, je sledil odpust. Za vsak manjši prestopok so se nalagale občutne kazni ali pa se je dal delavcu brezplačen dopust, kakor so to pač podjetja imela navado. Sama so si delala zakone, ki so se morali od strani delavstva izvajati. Zaradi nezadostnega zaslužka in prekournega dela — saj se je v nekaterih podjetjih obratovalo nad 12 ur na dan — je moralo delavstvo zabresti v jetiko. To dobro izkazujejo razni statistični podatki OUZD. Na intervencije strok. organizacij in Delavske zbornice se podjetja niso hotela ozirati in so vse prošnje in želje gladko odklanjala. Delavstvo je leta in leta prenašalo krivice, ki gotovo ne rodijo nikdar kaj dobrega.

Tako je prišlo do stavke, ki je zajela skoraj vse tekstilno delavstvo po Sloveniji. Pripomniti moramo, da delavstvo ni pričelo stavkati na poziv strokovnih organizacij. Mera krivic je bila polna. Delavstvo je s tem pokazalo, da mu je dovolj krivic, ki jih je doživljalo dan za dnem v podjetjih. Zahtevalo je uveljavljanje kolektivne pogodbe, ki je bila v tem času predložena podjetjem. Zaradi nepravilne taktike je delavstvo to borbo izgubilo. V takih okoliščinah se je sklepala danes obstoječa kolektivna pogodba.

Pogodba določa minimalno plačo 3 dinarje na uro. S to pogodbo se ureja v splošnem delovno razmerje tekstilnega delavstva. Resnica je tudi, da je pogodba v nekaterih delih pomanjkljiva, kar ni čudno, ker se je sklepala pod okoliščinami, ki nikakor niso bile dobre za sklepanje kolektivne pogodbe. S to pogodbo pa je bil postavljen temelj, na katerem bi se delovne razmere tekstilnega delavstva počasi izboljšale.

V mnogih primerih se pogodba s strani podjetij ne izvaja in ne upošteva. Izvaja se le v tistih podjetjih, v katerih delavstvo ni stavkalo. Da se pa v teh podjetjih ne izvaja kolektivna pogodba, je vzrok ta, ker je delavstvo zaradi nepravilne taktike borbo izgubilo in prav zaradi tega ni sposobno, da bi moglo uveljaviti kolektivno pogodbo. Seveda je to dobro znano podjetnikom. To slabost delavstva stalno izkoriščajo s tem, da ne izvajajo kolektivne pogodbe. Tako je delavstvo najbolj prizadeto na svojih zasluhkih. Akordne postavke se stalno znižujejo. V nekaterih tovarnah se še danes ne izvaja zakoniti delovni čas. V splošnem se pa v mnogih primerih kršijo delavske zaščitni zakoni, kakor so se kršili pred stavko. Zaradi tega je delavstvo razburjeno in se vprašuje, čemu obstoja pogodba, ki se ne izvaja. Prav zaradi tega nima delavstvo zaupanja v samega sebe, kakor tudi ne v strokovne organizacije.

V resnici to najbolj škoduje delavstvu, ki zaradi svojega napačnega mnenja stoji izven strokovnih organizacij. Dokler bodo delavci stali na tem stališču, bodo lahko podjetja še naprej nemoteno izkoriščala delavstvo. Skoraj gotovo je, da bo pogodba v doglednem času, mogoče še v letošnji jeseni od strani podjetij odpovedana. Če delavstvo ne bo pripravljeno, bodo podjetja v celoti dosegla svoj namen na ta način, da bo delavstvo ostalo brez pogodbe. Obstoječa pogodba predvideva minimalno plačo 3 din na uro, dočim banovinska uredba o minimalnih plačah določa za tekstilno industrijo 2,75 din na uro. V tem prav za prav obstoja nevarnost. Obenem z izgubo kolektivne pogodbe bo delavstvo prikrajšano tudi na svojih zasluhkih. To bi pomenilo v današnjih dneh, ko so se cene življenj-

skim potrebščinam dvignile, težak udarec za delavstvo, ki je v tekstilni industriji tako slabo plačano, da komaj krije vsakdanje življenjske potrebe.

Delavstvo naj dobro premisli, v kakšnem položaju se nahaja in kakšna nevarnost mu preti z ozirom na njegov življenjski položaj. Delavstvo se mora temu na vsak način izogniti. Če se delavstvo tekstilne industrije ne bo zavedalo važnosti svojega položaja, v katerem se nahaja, bo s tem za uveljavljanje svojih zahtev potpisano za več let nazaj, kar bo škodovalo celotnemu delavstvu z ozirom na to, ker je prav v tej industriji zaposlenega največ delavstva.

Zaradi te nevarnosti mora delavstvo znova pridobiti zaupanje v samega sebe in v svojo moč, ki pride do pravega izraza le v strokovni organizaciji. Še bolj pa bo prikrajšano na zasluhkih,

Do naših krajev

Maribor

Izvoljeni odbor strok. skupine tekstilnih delavcev se je konstituiral takole: predsednik Veber Anton, podpredsednik Potočnik Franc, tajnik Slokar Vladimir, blagajnica Mervič Franja, gospodar Ferlež Bernard. Odbor je imel že dve seji, na katerih je predvsem obravnaval kričeči položaj tekstilnega delavstva v posameznih mariborskih tovarnah.

V predilnici Doctor in drug je naša delavna obratna zaupnica tov. Mervič Franja nabrala za bolno tovarišico Justino Breclj, ki leži tuberkulozna v splošni bolnici, 440 dinarjev. Bolnica se zahvaljuje delavcem in delavkam za prejetjo podpore.

V tkalnici svile Thoma & Comp. v Mlinski ulici so letos sami naši obratni zaupniki, ki pa vršijo svojo dolžnost v polni meri. Najprej so obvestili šefa o raznih šikanah tkalskih mojstrov nad delavstvom. Intervencija je uspela. Razen tega so naši zaupniki dosegli, da bodo vsi delavci dobili letno osem dni plačanega dopusta. To je že razglašeno. Zaupniki bodo skušali ugodno urediti tudi ostale zadeve.

Celje

Celjski kulturni teden. Od 1. do 8. maja bo v Celju kulturni teden, ki hoče pokazati kulturno stanje v celjskem območju. Prireditve, ki bodo v tem tednu, se raztegnejo na vse vrste umetnosti. Tako se bo začel kulturni teden

Walter Briesley

Brezposelni

»Hm«, je bil njen odgovor. In obrnila se je k svojemu krožniku.

»O čem se pogovarjate?« je zmedeno vprašal Janko.

»Učiteljica jih še ni popravila. — Res ne.«

»Jej! Mama ve, da jih ni popravila. Saj ni rekla, da jih je. Mislila je, da jih je že popravila.« Tako je hotel Ivan pri obeh stvar poravnati. Najbrž mu je tudi uspelo, kajti Ivanka je utihnila; očitno ji je Ivan zavezal jezik.

Za hip je legla v sobo mučna tišina. Janku ni bilo prijetno. Nekaj hudega je grozilo. Vsi trije so bili že veseli, zdaj pa kaj takega. Spoznal je, da nekaj ni po pravici in se je naglo ozrl na mater. Pogledoval ji je v obraz. Tako se mu je zdelo, kakor da bo vprav mati pregnala iz sobe to moro, ki jih tlači. In vsi bodo tako veseli kakor poprej.

»Mama, v nedeljo pojdemo na izlet, kaj ne da?«

»Seveda pojdemo. Kolikokrat boš še vprašal?«

Dečka je to zadovoljilo. Če je mati kaj rekla, potem bo že držalo, pa čeprav je rekla v jezi ali takrat, kadar je bila pri dobri volji. Mama ni ničesar obljubila, da ne bi izpolnila obljubo.

Ob četrtno eno je deček spet odšel v šolo. Ivan je pogledal skozi okno in je videl, kako teče za nekim dečkom, ki je hitel po cesti. Ozrl se je preko dvorišča na sod za deževnico in šele potem je odšel v stran od okna. Sod je bil poln do trideset tince. Deževalo pa je kar naprej in naprej.

»Kaj, če bi nakoličila tole preprogo«, je predlagal Ivan, ko sta pomila posodo.

»Nimam sukna narezanega, danes pa ne bom rezala«, je odvrnila Ivanka. Ni je hotel nagovarjati, naj

zaradi raznih kazni in nepravilno določenih akordnih postavk, če bo stalo izven strokovnih organizacij. Vsakdo naj se zaveda, da gre življenjski razvoj svojo pot in da je nezavednost delavstvu v škodo, na drugi strani pa v korist delodajalcem, ki znajo nezavednost in neenotnost delavstva dobro izkoristiti. Tekstilnemu delavstvu se zopet bliža čas, ko bo moralo pokazati vse svoje sposobnosti v borbi za svoj življenjski obstanek. Uspeh pa je odvisen le od pripravljenosti, enotnosti in skupnosti delavstva. V tem pogledu obstoje strokovne organizacije, katerih naloga je, da zberejo vse ustvarjajoče sile in jih uporabijo za delo za izboljšanje življenjskega položaja delavstva. Jugoslovanska strokovna zveza vnovič poziva delavstvo tekstilne industrije, naj se združi okoli svojih strokovnih organizacij, da s tem zopet ustvari enotnost, ki je nujno potrebna za čas borbe za svoje koristi. Če bo tekstilno delavstvo šlo po tej poti, potem lahko pričakuje, da bo imelo v borbi za svoje pravice siguren uspeh! P. I.

želimo. Gospodje, mi čakamo! Ali pa naj se izpolni »Jutrovo« prerokovanje?

Dokaz zavijanja »Gorenjca«: Pred nekaj tedni je namigaval, kakor bi se krščanski socialisti posluževali korobačev v borbi proti zelencem. Poizvedovali smo in dognali, da je bil prizadeti zelenec v Stražišču res napaden še pred meseci (ko je bil vsaj na papirju še član JSZ in zelencev v Kranju še ni bilo). Napada pa niso izvršili krščanski socialisti, ampak neki nacionalisti, ne vemo iz kakšnih razlogov. Tudi »Gorenjčeva« debela gorjača se je spremeni v resnično čisto navadno palico. »Gorenjec«, kar laži — nekaj blata bo že ostalo na nas! Nas, ki verujemo v pravico, to ne plaši. Prej ali slej bo gotovo prišla vsa resnica na dan in za »Gorenjca« in njegove »dies irrae«...

Ljutomer

V nedeljo 20. marca je bil lep sestanek delavstva v dvorani pri Strasserju. O delavski zakonodaji in o potrebi strokovne organizacije je poročal tov. Peter Rozman. Mnogi neorganizirani so pristopili. V Ljutomerski okolici kmalu ne bo več obrata, kjer bi ne bili delavci organizirani v Jugoslovanski strokovni zvezi. Sicer pa še čaka tu ogromno delo, da se bodo sedanja delovna razmerja spravila v sklad z zakonitimi določili, predvsem glede delovnega časa, plačila nadur in pravih mezd. Vsak obrat naj ima strokovno organizacijo in dobro delovno pogodbo! Delavci — združite se, ker v slogi je moč!

Ljubljana

Predavanje. V okrilju Slovenskega društva bo imel v torek 26. aprila ob 8 zvečer v Beli dvorani hotela Uniona javno predavanje režiser Ciril Debevec o osnovnih vprašanjih slovenske gledališko-kulturne politike. — Naše bravce vabimo, da se zanimivega predavanja udeležimo.

Škofja Loka

Kralj na Betajnovi. Strokovna skupina oblačilnega delavstva priredi na belo nedeljo 24. t. m. igro »Kralj na Betajnovi«. Prosimo vse tovariše in tovarišice naših skupin, da pridejo na igro in pripeljejo s seboj svoje prijatelje, da tako pokažemo razumevanje za trud in poštvalnost igralcev, naših tovarišev in tovarišic, ki so se s to igro lotili enega od najtežjih slovenskih odrskih del. Igra bo v Društvenem domu. Začetek bo natančno ob 8 zvečer. Vstopnice si lahko preskrbite v trgovini Lado Finžgar na spodnjem trgu.

PRISTOPI V ZADRUGO

»DELAVSKA TISKARNA«!

nareže blaga, ker bi tega ne bila storila. Samo ona je znala razrezati stare sukniče in hlače na ozke krpe, ki so bile dosti dolge za prostiračo. Preproge, ki je ni bilo vredno pogledati, ni marala. On je bil dober za količenje, za rezanje pa ne.

»Tudi prav. Torej s tem ni nič«, se je vdal mož.

Vstopil se je pred zofo in se s koleno oslonil na nje lesenem podnožju. Opazoval je, kako pada dež. Obšlo ga je nekakšno otročje hrepenenje. Šel bi ven in se igračkalo po cesti; spuščal bi palice v plitki potok in z njimi jadral po vodi kakor za dirko. Nato bi vse skupaj zajezil z blatom. Kaj? Take misli, pa tak možak! Prijelo ga je, da bi se šel sprehajati po občinskem travniku: čisto počasi bi hodil, tako da bi čutil vsako kapljico, ki bi mu kanila na obraz, da bi jih slišal, kako padajo na travo in po drevju. Nazadnje bi celo dvignil kvišku obraz in se zazrl v deževno meglo.

Kaj za vruga mu ne pride na um? Kakšne bedaste domislice! Sicer pa ni bilo tako bedasto. Ob takih deževnih dneh, kakor je bil tisti, je res počenjal podobne stvari. Toda nazadnje je le prijadral domov. Kadar pa ga je minilo hrepenenje, ki ga je obšlo tisti dan, se mu je zdelo, da je res precej neumno in nerodno, če te dež premoči do kože.

Vendar pa ni bilo vse tako nesmiselno. Tudi druge moške, še celo rudarje, so obhajale podobne misli. Nekaj pametnega so morali ali vsaj hoteli delati, ko je bilo njihovih vsakdanjih poslov konec. Hoteli so nekaj napraviti in so se pri tem čutili močnejše in bogatejše. Marsikaj so delali le za šalo. Tako so govorili, če so se lotili česa na lastno pobudo. Nekateri rudarji so imeli delavnice in so izdelovali razne predmete iz lesa in železa. Nekateri so ves večer sedeli pri svojih golobih in smeje opazovali, kako ljubko so se spreletavali in skakali njihovi miljenci. Držali so živalice na rokah in jih gledali, kakor da niso njihova last.

Kaj pišejo o nas?

Tednik »Sobot«, ki izhaja v Kranju, prinaša 16. aprila tega leta tale članek:

Po volitvah obratnih zaupnikov.

Že dolga leta sem imamo za vrenje v delavskih vrstah samo eno merilo, ki ima čisto delavski in strokovni značaj. To so volitve obratnih zaupnikov, ki se vrše v začetku vsakega leta.

Letošnje volitve obratnih zaupnikov so bile v marsikakem pogledu še bolj zanimive kakor prejšnja leta. Predvsem so odločile vprašanje o novi delavski strokovni organizaciji, ki nosi zveneče ime Zveza združenih delavcev, čeprav je namenjena ravno razdruževanju enotnega delavstva. Za ZZZD stoji močnejša finančna in politična sila. To se vidi iz tega, ker lahko vrže toliko denarja za propagando in za tisk. Pri raznih akcijah podpirajo ZZZD oblasti, ki ji gredo v vsakem pogledu na roko. Jeseniški primer dokazuje, da se ZZZD prav dobro razume tudi s podjetniki. Kakšen je bil uspeh ZZZD pri volitvah obratnih zaupnikov? Značilne za »uspeh« ZZZD so bile volitve obratnih zaupnikov v tovarni »Indus« v Ljubljani, v tobačni tovarni in na Jesenicah. Tovarna »Indus« (bivša Pollakova tovarna) je podjetje, v čigar upravnem svetu je dr. Stanko Žitko, predsednik Katoliške akcije; vodja tovarne je inž. Ribarič, ki je prav tako vnet katoličan; delavstvo je bilo že pod Pollacki tako prečiščeno, da so bili zaposleni vedno samo pravoverni; pri volitvah so dobili rdeči 87, zeleni (= ZZZD) pa 55 glasov. Kljub zmagi rdečih je ugotovil »Slovenski delavec« 12. februarja 1937: »Kakor je razvidno iz rezultata volitev, rdeči niso ničesar dosegli.« V tobačni tovarni, v kateri delajo po večini samo verne delavke, so zmagali rdeči, čeprav je v volilno agitacijo posegel sam minister dr. Miha Krek. Pri Laurichu v Slovenskih Konjicah je lansko leto izvedla ZZZD z velikim hruščem in truščem demagoško akcijo proti tujim uslužbencem; pri volitvah je propadla; celo »Sl. delavec« je zavzdihnil: »Pa smo bili v nedeljo 30. januarja zopet razočarani.« Najhujši udarec za ZZZD pa so bile volitve pri KID na Jesenicah, ki jih je ZZZD sama izsilila. Od 1.500 novih delavcev, ki so prišli na obrat samo s posredovanjem popolnoma nesumljivih delavskih organizacij, je volilo celih 275 za ZZZD. Bivši kaplan (sedaj župnik in na drugem mestu!) Križman je sumljivo obmolnil ob tem svojem uspehu.

Drugo važno dejstvo pa je nazadovanje marksističnih glasov. Po nepopolnih podatkih v »Delavcu« se je znižalo število marksističnih zaupnikov za 200, dočim so se vse druge organizacije okrepile. Posebno lep napredek kaže Jugoslovanska strokovna zveza, ki po-

staja počasi, toda gotovo najmočnejša delavska organizacija. To ni nič čudnega, ker vodi JSZ svoje delo dosledno v korist vsemu delavskemu razredu, ne samo v korist svoje majhne delavske skupine. Kot žarek iz reflektorja osvetljuje razliko v stališčih tale dogodek. Delavci iz JSZ so si izbrali za znak klavir in križ. Marksistični »Delavec« jih je zaradi tega napadel tako surovo, kakor se ni še nikdar lotil najhujših delavskih nasprotnikov. »Delavska pravica« je v 9. številki popolnoma upravičeno ugotovila, da hodijo naši socialni demokrati po starih zavoženih potih. Kdo bi ne bil vesel odgovora, v katerem krščanski socialisti izjavljajo: »Kot zavedne delavce nas boli vsak razdor v delavskih vrstah, ki slabi njihovo odporno moč? Tisočkrat pravilna je sodba »Delavske pravice«: Tako razumevanje delavskega gibanja (to je blatenje druge delavske skupine), kakršnega opazujemo pri teh gospodih, to je tistih, ki pišejo v »Delavcu« politične »modrosti« vodi delavstvo v pogubo.« In še bolj zlata resnica je, kar piše »Delavska pravica« na koncu: »Danes so prišli časi, ko bi se moralo delav-

stvo čim trdneje strniti v enotno borbo...« Delavstvo je očitno odobrilo stremeljena krščanskih socialistov. Zato narašča število njihovih zaupnikov in zato pada število tistih, ki tavajo po zavoženih potih.

Politična slepota, ki jo kažejo nekateri delavski voditelji s svojimi surovimi napadi na druge delavske struje, je posebno v sedanjih dneh lahko usodna za ves slovenski narod. Kdo naj ga varuje pred imperialističnimi pohlepnimi, če se bo njegov najboljši, najzavrednejši, najodločnejši in najvztrajnejši del klal na žive in mrtve med seboj? Prav v tem pogledu so letošnje volitve obratnih zaupnikov pokazale velike pomankljivosti v slovenskem delavskem gibanju. Slovensko delavstvo je korakalo v boj razbito, neenotno; posamezne struje so ljubosumno tekmovalle druga z drugo in s tem slabile udarno moč celotnega delavskega gibanja. Edino pravilna delavska politika je danes tista, ki se ravna po geslu: »Delavstvo se mora strniti v enotno borbo!« Vsi, ki so resnični prijatelji slovenskega delavstva in slovenskega naroda, morajo zato želeti, da bi razne delavske struje posnemale zgled krščanskih socialistov in čim prej dosegle enotnost v delavskem gibanju.

Delavsko gibanje v Češkoslovaški

V letu 1937. je bilo v ČSR 455 stavk v 7.971 podjetjih. V teh podjetjih je bilo 182.427 delavcev, od katerih jih je 111.246 stavkalo, 7.894 pa med stavkami praznovalo. Stavkali so skupaj 1 milijon 63.094 delovnih dni ter izgubili s tem 2.978.100 Kč zaslužka. Med stavkami praznujoči delavci so izgubili 60.679 delovnih dni in 1.763.847 Kč zaslužka.

Po strokah je bilo 96 stavk v stavbinski industriji, 85 v industriji kamna in zemlje, 58 v kovinski, 43 v rudarski, 43 v lesni, 27 v tekstilni, 22 v oblačilni in čevljarji, 63 pa v ostalih panogah industrije.

Delavci so dosegli v 86 stavkah popoln uspeh, v 260 delen uspeh, v 85 neuspeh, glede 6 stavk pa izid še ni znan.

Po pokrajinah je bilo na Češkem 252 stavk, na Moravskem in v Šleziji 69, na Slovaškem 95, v Podkarpatski Rusiji pa 19 stavk.

Izprtja so bila lani 3, eno v kovinski, eno v tekstilni in eno v gradbeni industriji. Prizadetih je bilo 6 podjetij s 1.095 delavci, od katerih je bilo 872 izprtih. V 2 primerih je šlo za mezdna vprašanja, v enem pa za organizacijske zadeve.

Klic izseljenih rudarjev

Prejeli smo:

Rudarji iz Jugoslavije, zastopani po svojih delegatih na kongresu Federacije jugoslovanskih sindikalnih sekcij v Lensu dne 6. marca 1938, protestirajo proti spremembi pravilnika bratovske skladnice, zlasti pa proti spremembi člena, ki govori o varovanju zavarovanih let pri bratovski skladnici. Mnogi so bili zavarovani pri bratovski skladnici nad deset let in bi želeli ta leta varovati s tem, da bi plačevali predpisano priznalnino, kar je pa po novem pravilniku zelo otežkočeno, če že ne naravnost onemogočeno.

Zato se pridružujejo protestom rudarjev v Jugoslaviji in pozivajo vlado, da naredi vse potrebno, da ostane ta člen kakor tudi člen glede invalidnine v veljavi, kakor je bil dosedaj.

Shodi in sestanki

Rače. 24. aprila bo občni zbor strokovne skupine opekarskega delavstva v Račah. Začetek ob 3 popoldne v gostilni J. M. Falež v Račah pri postaji. Vabljeni so tudi vsi tisti, ki še niso člani JSZ, kakor tudi vse ostalo delavstvo raznih strok. Pride tudi zastopnik centrale.

Črna Kaolin. V nedeljo 24. aprila ob 2 popoldne bo članski sestanek strok. skupine rudarjev v Črni pri Kamniku v prostorih Janeza Osolnika. Vabimo!

Škofja Loka. V nedeljo 24. aprila bo ob 9 dop. v prostorih gostilne »Plevna« sestanek strok. skupine lesnega delavstva v Škofji Loki. Vse tovariše vabimo, da se sestanka udeležijo.

Trbovlje. Strokovna skupina rudarjev JSZ v Trbovljah bo imela svoj redni članski sestanek v ponedeljek 25. aprila ob 4 popoldne v novi dvorani Društvenega doma v Trbovljah. Na sestanek pride zastopnik centrale tovariš Lombardo. Vstop imajo samo člani s članskimi legitimacijami.

Ljutomer. V nedeljo 24. aprila ob 9 dopoldne bo v prostorih g. Straselja širša seja upravnega odbora, obvezna za vse zaupnike. Prinesite s seboj tudi članarino in ob tej priliki lahko predložite želje članov.

Zagorje. Vse člane, rudarje in apneničarje naše skupine opozarjamo, da se bo vršil članski sestanek, obvezen za vse članstvo, v nedeljo 24. aprila ob 9 dopoldne v dvorani Zadruga doma v Zagorju. Na sestanek pride tov. Lombardo iz Ljubljane.

Vrhnik. V nedeljo 24. aprila 1938 ob 9 dopoldne v Rokodelskem domu na Vrhniki sestanek članov vrhniške skupine. Posebno vabimo, da se udeležijo sestanka delavci iz kamnoloma na Verdu, da se pogovorimo o naši zahtevi za povišanje plač. — Odbor.

Gameljnc. V nedeljo 24. aprila 1938 ob 9 dopoldne se bo v prostorih gostilne Maček v Spodnjih Gameljnah vršil letni redni občni zbor naše plačilnice tekstilnega delavstva v Gameljnah. Vse člane in članice vabimo, da se občnega zbora zanesljivo udeležijo. Na občni zbor bo prišel tudi zastopnik centrale. Le organizirani bomo mogli uspešno braniti svoje pravice, zato pa je treba sodelovanja nas vseh. Zato vsi na občni zbor! — Odbor.

Okrožni urad v lanskem letu

Povprečno število zavarovancev je znašalo leta 1937. 94.495 (proti 85.917 v letu 1936.). Prirast 8.578. Povprečna dnevna zavarovana mezda je znašala 23,51 din (prej din 22,57). Zaradi višjega števila zavarovancev in povprečne zavarovane mezde so bili dohodki za 3,5 mil. din večji kakor l. 1936.

Skupni dohodki znašajo 48.409 mil. din (prej 43.070), od česar odpade na bolniško zavarovalne prispevke predpis 47.454 mil. din, na regrese 345.000, na obresti 436.000, na druge pa 172.000; poslovni primanjkljaj znaša 50.000 din.

Skupni izdatki znašajo 48.460 milij. din (prej 42.772); hranarina znaša 13.674 mil.; porodniške podpore in dajatve 2.896.000, pogrebne 375.000, zdravniški stroški 5.320.000, zdravila 5.051.000, oskrbnine v bolnišnicah 6.618.000 din, zdravljenje v kopalniščinah in zdraviliščinah 3.128.000, zobno zdravljenje in popravila zobovja 890.000, vzdrževanje ambulatorijev 1.266.000, upravni stroški 7.593.000, samouprava 68.000, laična kontrola bolnikov 707.000, odpisi in vzdrževanje premičnega inventarja 524.000, obresti 307.000, vzdrževanje vozil 25 tisoč, uradovo glasilo 28.000 din.

Od skupnih dohodkov odpade na zavarovance in leto din 512,29, od izdatkov pa din 512,83. Zavarovanci so prejeli na podporah v denarju 16.946.000 dinarjev.

Najvažnejši izdatki bolniškega zavarovanja so se razdelili na zavarovance in leto takole: Hranarina din 144,71, stroški za zdravila 53,25, zdravniški stroški 56,31, oskrbni stroški v bolnišnicah 70,04, zdravljenje v kopalniščinah in zdraviliščinah 33,40, zdravljenje zobovja 9,42, stroški ambulatorijev 13,40, upravni stroški 80,36 din.

Od skupnih izdatkov za zdravljenje v sanatorijih odpade na stroške za zdravljenje jetičnih bolnikov 1.261.000 din, za zdravljenje v zdravilišču Radio Therna Laško je urad izdal 529.000 din, v okrevališču Jadran pa 308.000 din. Stroški za zdravljenje v lastnih fizičnih in kopalniških napravah so znašali 1.150.000 din. Stroški za prevoze v zdravilišča in za povratek so znašali 65.000 din.

Imovina urada znaša konec leta 1937. 40.598.000 din.

Obveznosti urada znašajo konec leta 1937. 40.649.000 din. Upniki izkazujejo 4.896.000 zahtevkov za neporavnane račune lekarn, bolnišnic, zdravnikov itd. Osrednji urad izkazuje zahtevke iz naslova predpisanih in pobranih prispevkov nezgodnega zavarovanja, zavarovanja za onemoglost, starost in smrt ter zaostanke iz obračunov prejšnjih let, skupno 17.497.000 din. Delavska zbornica izkazuje 658.000, Borza dela pa 3.202.000 din.

Vsi ti ljudje so sočustvovali po svoje, in Ivan je stvar občutil po svoje. Gnalo ga je v vaško kapelo, h knjigam in razvnelo ga je v vroči ljubezni do otroka. Kadar je bil sam, je bil najbolj srečen. Tudi nekateri drugi rudarji so bili taki. Bili so zadovoljni, nedostajalo pa jim je topline in življenja. Bili so nekam mrtvi. Ivan je bil pač tak človek. Če si ga pa zalotil na samem, ga je bilo sram. Samega sebe ni mogel razumeti. Morda se je dalo to razlagati iz dejstva, da je bil v davnih časih nekdo v njegovi družini zblaznel. Da se ljubi komu kar tjavendan brodit po dežju in da uživa v tem, tega ne bo nihče verjel, če mu poveš. Zdelo se mu bo neumno. Takega človeka bodo imeli ljudje za prismodo. Ivanka bi ga brez premišljanja razglasila za norca. Ker sama ni doživljala takih stvari, je menila, da so sploh nemogoče. Ona je imela na sebi nekaj negativno moškega, slabost. Oba sta bila nekoliko premehka.

To premišljevanje o svojem duševnem razpoloženju in zavest, da je blizu žena, ki vsak pojav pisano gleda, ga je prignalo nazaj v domačo grudo. Toplina se je ohladila. In ker se je ohladila, je bil ves razdražen. Dež je pač dež. Zalival je rastline, ceste in slemena hiš. Za vrtove je bil blagoslov božji. Osvežil je zrak. Dež je Ivana tudi priklepal na dom, da ni mogel nikamor na sprehod. Doma pa ni bilo nikakega dela. To mrtvilo, ta praznosta je še bolj netila njegovo razdraženost. Ker pa je bil uvideven človek, je zlahka razumel, da je jeza in razočaranje nad svetom le njegova zadeva. Samo nad seboj se je smel znašati, ne nad drugimi. Vedel je, da bi mu kratek sprehod dobro del. Tudi če bi se spravil v hišo in bi začel snažiti tla, bi se mu ohladila glava. Da bi sedel h knjigi in ostal pri njej tako dolgo, da bi prečital eno poglavje, na to še misliti ni bilo. Navsezadnje bi se mu še zmešalo.

Okrenil se je od okna. Njegov obraz je bil top

in brezizrazen, samo ustnice so se mu v kotih lahko povešale, znak, da ga je mučilo nekaj silnejšega kakor dolgčas. Grizla ga je prava razdraženost, ki jo je hotel udušiti v sebi. Prav ta beseda »udušiti« mu je prišla na misel, ko se je umaknil od okna in je sedel na zofo. Žena je stala pri mizi in razkladala sukno, ki ga je bila nakupila v soboto zvečer. Ivan je bil res pravi »priduševalec«. Pa je bilo bolje tako, bolje, kakor da bi bil mevža. Saj so nekateri tudi mislili o njem, da je mevža. A to ga ni nič peklo. Vedel je, da to ni res. Njemu ni delalo težav priznati resnico, kajti neprisljlen odgovor bi mu prihranil marsikako bridko uro in Ivanka bi ostala duševno uravnovešana. Tisti hip pa mu nekaj ni dalo, da bi se vzravnal in umerjeno pritrtilno pokimal. Videl je, kako si žena poskuša svoje sukno, če ji pristoja. Upal je, da ne želi zvedeti, kaj on misli o blagu. Zakaj moral je skrbno prisluhniti njenemu glasu in razbrati z njenega obraza, kakšen odgovor ji bo najbolj po godu. Kadar je žena upala, da ji pristoja barva sukna, je lahko prav odkritosrčno spravil iz sebe: »Da, pristoja ti!«, če ga je vprašala, kako naj se odloči; ali naj prišije na obleko ovratnice in poprsnice, tedaj je bil v zadregi. Navadno je pregledal ovratnice in poprsnice same zase, ne na obleki. In izbral je tisto, kar se mu je videlo v danem primeru najboljše. Večkrat je imel prav kakor ne; seveda če je njegovo mnenje kaj veljalo, to je drugo vprašanje.

Pospravil je časopis, ki je bil odprt na strani za ženske in za otroke. Naj še Ivanka prečita »Prijazne nasvete za drugi tečaj«, in tudi Janko se bo rad zabaval z »Zgodbami iz kraljestva drobnih živalic«. Ivan je odprl zadnji stran in si ogledal slike Bisernih kraljev in kraljic in oslov. Videl je tudi »Kunca« Austina, kako grize z zobmi, miga s svojim gobčkom in lovi žogo in kako se pretepajo mlade plavalke iz Južne Afrike.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Z delavskih bojišč

Anketa pekovskih mojstrov in delavcev se je vršila 14. in 15. aprila v Belgradu.

Poljedelski delavci v okolici Varaždina so skrajno slabo plačani, nekateri celo samo po 4 din za celodnevno delo. Sedaj so se začeli gibati, da položaj izboljšajo ter da sklenejo kolektivno pogodbo s posestniki.

Rudarska stavka v Drnišu v Dalmaciji se je po 2 mesecih končala. Sklenili so kolektivno pogodbo in zvišali plače od 19 na 52 din.

Stavka v tovarni nogavic »Ključ« v Sarajevu traja že tri tedne. Delavke zahtevajo povišanje plače za 2 din na dan.

Število brezposelnih v ČSR pada. Samo v marcu je padlo za 76.162 na 435.126. Zadnje mesece jih je bilo nad 500.000.

Novo ravnateljstvo splitskega Okrožnega urada je imenoval minister Cvetković.

Grafično kolektivno pogodbo je na podlagi uredbe o min. mezdah posplošila za svoje področje uprava mesta Belgrada. Mnogo boljši pogoji za posplošitev grafične tarife so v Sloveniji, pa se zadeva kar ne premakne naprej. Zadeva leži na banski upravi.

Vsaakega Juda, ki mu bo življenje v Evropi postalo nemogoče, bo sprejel Urugvaj — je izjavil novi urugvajski predsednik general Alfredo Baldomir.

Na Češkoslovaškem je brezposelnost prizadela posebno nemške kraje. Konec marca je bila v celi ČSR 29,5 brezposelnih na 1000 prebivalcev, od tega na nemškem ozemlju 53,8, na češkoslovaškem pa 25,2. Na 100 brezposelnih Čehov in Slovakov pride 232 brezposelnih čeških Nemcev.

Rudarska stavka v Ladanju še vedno traja. Podjetje hoče znižati plače za 15% kljub temu, da je še vedno v veljavi kolektivna pogodba.

150.000 stavkujočih kovinarjev v 200

pariških tovarnah je v torek spet začelo delati.

Kolektivno pogodbo za 15.000 rudarjev državnih rudnikov so sklenili v Bosni. Plače so povišane za 10 do 12%, poleg tega pa so dosegli še razne ugodnosti glede stanovanjskih doklad, deputatnih dajatev, brezplačnih železniških voženj itd. Posebno se je udeleževal HRS.

Trgovski nameščenci v Zagrebu so dosegli kolektivno pogodbo, s katero so dobili osemurni delovni čas, minimalno mesečno plačo 800 do 1000 din, šesttedenski odpovedni rok, plačani letni dopust, priznanje strokovnih organizacij in zaupnikov.

Kongres URSSa se je vršil o praznikih v Zagrebu. Prišli so tudi številni zastopniki marksističnih sindikatov iz tujine, tako iz Danske, Švedske, Češkoslovaške itd.

VABILO

na 13. letni občni zbor

Prve delavske hranilnice in posojilnice

r. z. z. o. z. v Ljubljani,

ki bo v nedeljo 8. maja 1958 ob 10 dop. v uradnih prostorih na Miklošičevi cesti št. 22/I s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1957.
3. Čitanje revizijskega poročila.
4. Dopolnilne volitve načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Če bi ta občni zbor ob določenem času ne bil sklepčen, se vrši čez pol ure na istem mestu in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Načelstvo.

Slovinci združite se!

(Resolucija, soglasno sprejeta na ustanovnem sestanku Akademskega društva »Slovenija« v Pragi.)

Na pomlad narodov leta 1848. so napredni slovenski študentje na Dunaju osnovali društvo »Zedinjeno Slovenijo« z namenom, buditi narodno zavest in braniti slovenske pravice pred tujci. Danes, čez 90 let, smo se zbrali slovenski dijaki v Pragi na ustanovni sestanku društva »Slovenija«, katerega smotramo za nujno nadaljevanje nekdanje »Zedinjene Slovenije«, kajti današnje razmere in težnje slovenskega naroda so v marsičem podobne revolucijskim letom okrog leta 1848.

Ker vidimo v tujini svetoven in domač politični položaj mnogo ostrije in objektivneje kot morda vi v domovini, smo se zato strnili ne glede na versko in politično opredelitev v eno vrsto, pripravljeni žrtvovati vse svoje sile v slovenske kulturne, socialne in narodno obrambne namene.

Poleg tega smo si nadedli nalogo seznanjati demokratično češkoslovaško javnost z našo kulturo in jo zainteresirati za slovenske razmere. Nočemo, da bi prijateljstvo obeh narodov bilo le kos papirnate pogodbe. Danes je usoda Slovencev, Čehov in Slovakov ne le podobna, temveč tesno povezana.

Da pa bomo mogli svojo nalogo povoljno in objektivno vršiti, vas pozivamo, da nam v tem čim bolj pomagate. Hočemo biti glasniki slovenskega naroda in ne inteligenčni izkoreninjenči. In to bomo lahko le tedaj, če bomo vsi zadosti poučeni o temeljnih vprašanjih našega delovnega ljudstva. Kajti

narodnostno kulturna in socialna vprašanja se ne dajo ločiti.

Mi v Pragi smo z združitvijo storili prvi korak k splošni narodni koncentraciji, ki je v današnjih grozečih časih nujnost. Hočemo vam biti zgled. Pozivamo vas, da tudi vi končate medsebojne ozkosrčne politične spore, da se združite na demokratični osnovi v mogočno vrsto slovenskega ljudstva. Tek zgodovine nas ne sme najti, kot vselej doslej, razkosane in nepripravljene.

V upanju, da naš poziv iz tujine v domovini ne bo naletel na nerazumevanje, vas tovariško pozdravljamo.

Slovenski študentje v Pragi.

I. ŠINKOVEC

LASTNIK R. VIZOVIŠEK
MANUFAKTURA • KAMNIK

M. KRAMAR

manufaktura - galanterija
K A M N I K

Prva delavska hranilnica in posojilnica

r. z. z. o. z., v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22

sprejema nove hranilne vloge in jih obrestuje od 3—4% daje kratkoročna posojila pod ugodnimi pogoji

Delavci, delavke, poslužujte se svojega denarnega zavoda!

Gostilna pri

„Šafarju“, Kamnik

točl pristna dalmatinska in štajerska vina
po 8 in 10 din liter

Egidij Kavčič

Volčji potok 41 pri Radomljah

Izdeluje vse vrste pohištva
in stavbna dela.

Sanatorij Trg. bolniškega in podpornega društva

ŠLAJMERJEV DOM

Ljubljana, Zaloška cesta št. 9 • Telefon št. 20-87

GOSPODARSTVO

Predsedstvo Centrale industrijskih korporacij v Belgradu je obiskalo ministra Cvetkovića in se mu zahvalilo za njegova prizadevanja za izenačenje delavskih in podjetniških teženj.

Štirimilijardno posojilo, ki ga je razpisala belgrajska vlada, bo razdeljeno takole: 1.500 milijonov za nove železnice, 1.500 milijonov za narodno obrambo, 500 milijonov za nove državne ceste, 250 milijonov za nova javna poslopja, 250 milijonov pa za javna dela. Koliko bo dobila Slovenija, bomo videli.

Italijanski strokovnjaki prihajajo v Jugoslavijo preučevati, kako bi izboljšali naše gospodarstvo. Zaenkrat gre za razširjenje naših pristanišč in elektrifikacijo železnic (seveda ne v Sloveniji).

Kranjske deželne elektrarne so dobile za tok l. 1957. 13.500.000 din (leta 1956. 11.100.216 din, 1955. 9.311.829 din). KIDE oskrbujejo z elektriko 544 mest in vasi v 102 občinah z okoli 260.000 prebivalci.

Elektrarna Fala oskrbuje z elektriko 95 vasi in mest v 40 občinah z okoli 110.000 prebivalci.

Kartel obstaja tudi med tovarnami olja in firneža. V Sloveniji sta njegovi členici tovarni Medić Zankl in Zabret in Co. v Britofu pri Kranju.

Kartel težkih železnih konstrukcij so ustanovila zadevna jugoslovanska podjetja. V Sloveniji je njegova članica Splošna stavbna družba v Mariboru.

Nemški kapital prodira k nam. Sedaj nameravajo zgraditi tovarno za pridelavo umetne volne in svile iz bukovnega lesa.

Pšenico iz Jugoslavije nameravajo izvažati preko poljskega pristanišča Gdinje v tuj svet, medtem ko mnoga naša broderska podjetja tožijo o pomankanju prometa.

Hranilne vloge v jugoslovanskih hranilnicah in bankah rastejo. Februarja t. l. jih je bilo 1.145,7 mil. din.

Industrijska pridelava v posameznih državah je po podatkih Društva narodov porasla od l. 1929. do l. 1937. za toliko (v %): Japonska 69, Letonija 56, Finska in Švedska 49, Estonija 39, Danska 34, Norveška 28, Anglija in Irsko 28, Nemčija 17, Avstrija 6%. Pridelava je padla v teh državah (v %): USA 8, Holandija 9, Poljska 15, Francija 17, CSR 10,4%.

Nafta je eden izmed najvažnejših rudniških pridelkov, lahko rečemo, da je to kri industrije. V zadnjem času, ko je Mehika podpržavila vsa petrolejska polja, se je svet spet začel živo zanimati za nafto. Produkcija nafte v letu 1937. je bila takale (v 1000 tonah): Združene države 14.597, Rusija 2.318, Venezuelca 2.310, Holandska Indija 871, Romunija 596, Mehika 575, Kolumbija 237, Peru 192, Trinidad (brit.) 182, Indija 115, Bahrein 89, Borneo 66, Poljska 42. Iz tega pregleda vidimo, da so

napadalne države brez nafte. To je tudi ena največjih slabosti teh dežel, zaradi katere ne bi prenesle večje vojne.

Španski rudniki živega srebra v Almandi so v mirnem času dajali skoraj 50% svetovne produkcije, to je okoli 2.500 ton na leto.

Poljski petrolejski vrelci se suše (kakor romunski). Zdaj iščejo novih izvirov v okolici Sandomira in Poznania. V Bolgariji so odkrili ležišča nafte in kamene soli v okolici Burgasa in Malega Trnova.

Bolgarija je prepovedala do l. 1940. ustanavljanje mlinov, tovarn špirta in predilnic volne.

Japonsko delavstvo zahteva povišanje plač, posebno ker tam občutno raste draginja.

Vrhovni gospodarski svet za smotrno ureditev gospodarstva je ustanovila Romunija.

Jugovzhodna Evropa je zakladnica naravnih bogastev. Po nemških računih je tu še 336 mil. ton črnega in 13 milijard ton rjavega premoga, razen tega še velikanska ležišča železa, mangana, bakra, kroma, svinca in bauksita. Vse to potrebuje Nemčija za izvajanje svojega gospodarskega načrta. Politični dogodki so pa navadno posledek gospodarskih vzrokov.

Srednjeevropski železni kartel je določil nove višje cene za železo. Zato so tudi veletrgovci zvišali ceno za 10 do 15 par pri kg. Povišanje cen je stopilo v veljavo s 1. aprilom t. l. Ni pa izključeno ponovno zvišanje cen zaradi nove povišane železniške tarife, ki bo stopila v veljavo s 1. junijem t. l.

Lesu so izvozile v januarju 1958 evropske države (v m³): Norveška 15.648, Švedska 170.709, Finska 125.394, Rusija 32.420, Estonija 4.956, Letonija 71.443, Litva 15.176, Poljska 211.350, Češkoslovaška 195.250, Avstrija 140.206, Jugoslavija 101.568, Romunija 97.168, skupno 1.177.288 m³.

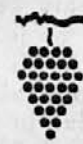
Državne užitnine za sladkor znašajo (za 1 kg) v Italiji 11,70 din, v Jugoslaviji 8,05 din, v Bolgariji 5,04 din, v Češkoslovaški 5,10 din, v Nemčiji 2,82 din, v Avstriji 2,63 din, v Franciji 1,91 din.

Iz uredništva

»Bom«. Tvoj članek je prav krepek in umesten, toda beli dan bi zagledal tak, da bi ostale le še koščice. Bo že prišel čas, da bomo tudi o tem povedali svoje.

Vse dopise, ki pridejo v »Pravico«, mora imeti urednik vsaj v ponedeljek v rokah. V torek opoldne list zaključimo. Dopisnike prosimo, da to upoštevajo!

GOSTILNA PRI MEJAČU

V K A M N I K U

točl prvovrstna, pristna
dalmatinska vina
iz lastnih vinogradov

Priporoča se poslov. Petrovac

TRGOVINA VAVPETIČ

ŠMARCA-KAMNIK

Zaloga meš. blaga ter prodaja koles.
Priporoča se poslovodja KARL ERŽE

ERNEST ŠKOF

SODAVIČAR

K A M N I K

Nova kolesa

kakor tudi nadomestne
dele kupite najugodnejše
pri ključavničarstvu
in prodaji koles

Maksim Kosec

M e n g e š
Društveni dom 55

Delavstvu se priporoča

Mehanična delavnica in trgovina koles

G. Slatinšek • Kamnik

Delavska PRAVICA

KLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasni, reklamacijski in naročilni na upravo, Miklošičeva cesta 22-I — Oglasni po ceonku — Telefon št. 4948. — Številka čekovnega računa 14.900

Posamezna številka stane 1 din. — Naročilna: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za celo leto 40 din. Naročilna za taje države na mesec 7 din, na leto pa 70 din.

Odgovorni urednik Peter Lombardo, Ljubljana. Izdaja za konzorcijsko »Delavske pravice« Srečko Žumer, Ljubljana. — Tiska Zadruga tiskarna, Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17 (Maks Blojso)